

Muhamed Tulumović *

**PRITUŽBA O NEPROVOĐENJU I OBUSTAVI ISTRAGE
U PRAKSI KANTONALNOG TUŽILAŠTVA
TUZLANSKOG KANTONA**

SAŽETAK

U ovom radu prikazan je procesnopravni položaj oštećenog u općem pozitivnom krivičnom procesnom zakonodavstvu Bosne i Hercegovine kroz sve faze krivičnog postupka i to fazu istrage, optuženja, glavnog pretresa i pravnih lijekova, kao i u posebnim sudskim postupcima i to u postupku izdavanja kaznenog naloga, postupku zaključenja sporazuma o priznanju krivnje i postupku prema maloljetnicima. Poseban osvrt u radu dat je na istraživanje položaja oštećenog u praksi Kantonalnog tužilaštva Tuzlanskog kantona u pogledu prava oštećenog na podnošenje pritužbe zbog donošenja naredbe o neprovođenju i obustavi istrage. U zaključku ovog rada je konstatirano da reforma krivičnog procesnog zakonodavstva izvršena 2003. godine, nije unaprijedila pravni položaj oštećenog u krivičnom postupku, već su istom njegova prava prilično reducirana, što se posebno odnosi na nemogućnost oštećenog da učestvuje u postupku kao supsidijarni i privatni tužilac, odnosno da isti organ odlučuje o prigovoru oštećenog na odluku tužioca o neprovođenju i obustavi istrage.

Ključne riječi: oštećeni, istraga, pritužba, neprovođenje istrage i obustava istrage

* Mr.iur., Sudija i predsjednik Općinskog suda u Tuzli.

UVOD

Noviji koncept razvoja ljudskih prava u krivičnom postupku posljednjih godina pod snažnim uticajem međunarodnih dokumenata sve više se pomjera u pravcu jačanja položaja oštećenog odnosno žrtve krivičnog djela. Mnoge države koje pretenduju da postanu članice zajednice zemalja Evropske unije, što uključuje i zemlje nastale raspadom bivše Jugoslavije, vrše usklađivanje nacionalnog krivičnog zakonodavstva sa međunarodnim dokumentima iz oblasti položaja oštećenog i žrtve krivičnog djela u krivičnom postupku.

Jedno od najvažnijih prava koje je oštećeni izgubio posljednjom reformom bosanskohercegovačkog krivičnog prava (2003) je mogućnost preuzimanja krivičnog gonjenja u situaciji kada tužitelj ne pokrene istragu ili obustavi istragu, odnosno pravo oštećenog da nastupa kao ovlaštenu supsidijarni tužitelj. Ovakav odnos prema oštećenom ne samo da nije pravičan, već nije u skladu sa prihvaćenim idejama u demokratskom svijetu o potrebi stalnog poboljšanja položaja žrtve krivičnog djela i oštećenih u krivičnom postupku. Imajući ovo na umu zalažemo se za istraživanja kojima bi se provjerila potreba i mogućnost usklađivanja položaja oštećenog sa međunarodnim standardima, i izmjenama zakona vraćanje određenih prava oštećenom eliminiranih posljednjom reformom krivičnog zakonodavstva.

U pravnoj teoriji i praksi krivičnog procesnog prava postoje glavni i sporedni procesno pravni subjekti krivičnog postupka. Krivičnoprocesni subjekti su procesno sposobna fizička i pravna lica koja na osnovu zakonom predviđenih prava i dužnosti preduzimaju određene radnje u krivičnom postupku, stupaju u krivičnoprocesni odnos čime doprinose ostvarenju krivičnoprocesnog zadatka.¹ Prema Tomaševiću glavni krivičnoprocesni subjekti su nosioci glavnih procesnih funkcija i učesnici krivičnog postupka bez kojih se isti ne bi mogao pokrenuti ni trajati, a to su tužitelj, okrivljeni i sud.²

Glavni subjekti krivičnog postupka su oni subjekti koji u tom postupku obavljaju glavne procesne funkcije i to suđenje, optužbu i odbranu.³

1) D. Radulović, *Krivično procesno pravo*, Pravni fakultet u Podgorici, Podgorica, 2002, 95.

2) G. Tomašević, G. *Krivično procesno pravo*, Pravni fakultet u Splitu, Zavod za kaznenopravna i kriminološka istraživanja „Ivan Vučetić“, Split, 2009, 84.

3) D. Krapac, *Kazneno procesno pravo*, prva knjiga institucija, udžbenici Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2000, 95.

Krivičnoprocesne stranke (tužitelj i okrivljeni) i sud, kao glavni subjekti krivičnog procesnog odnosa, nisu jedini krivičnoprocesni subjekti već u njemu učestvuju i druge pravne ili fizičke osobe, odnosno ***sporedni krivičnoprocesni subjekti***, bez kojih se krivični postupak može pokrenuti voditi i okončati. Oni ne vrše osnovne krivičnoprocesne funkcije, već u krivičnom odnosu koji je zasnovan između osnovnih subjekata, imaju određena prava i obaveze, ili u krivičnom postupku učestvuju u tzv. *adhezionom* ili *pridružnom postupku* kao ovlaštenici za postavljanje imovinskopravnog zahtjeva.⁴

Sporedni krivičnoprocesni subjekti imaju određena i ograničena ovlaštenja u krivičnom postupku. U kontekstu ovog rada, među najvažnije sporedne krivičnoprocesne subjekte spada ***oštećeni***⁵. On se može nalaziti u poziciji *sporednog procesnog subjekta* u situaciji kada tužilac sprovodi krivično gonjenje, a može imati i poziciju *glavnog procesnog subjekta* u ulozi oštećenog kao tužioca i privatnog tužioca.⁶ Oštećeni kao specifičan subjekt krivičnog postupka pod određenim uslovima preuzima krivično gonjenje od javnog tužioca i postaje posebna procesna stranka, odnosno *supsidijarni tužitelj*.⁷ U odnosu na regulisanje položaja oštećenog u mnogim evropskim zemljama i bližem okruženju, u krivičnom procesnom zakonodavstvu Bosne u Hercegovine (u daljem tekstu : BiH) oštećeni ni u jednom slučaju nije subjekt krivičnog postupka u svojstvu tužioca, *već jedino ima prava vezana za podnošenje pritužbe uredu tužitelja, a što će biti detaljno prikazano u nastavku ovog rada.*

1. Pojam oštećenog

Krivičnim djelom mogu biti povrijeđena ili ugrožena *lična prava* koja podrazumijevaju odbranu od svake vrste napada na ljudsko dostojanstvo oštećenog, što se, prije svega, odnosi na pravo na život, na nepovredivost

4) H. Sijerčić-Čolić, *Krivično procesno pravo*, Knjiga I, Pravni fakultet Univerziteta u Sarajevu, drugo dopunjeno i izmijenjeno izdanje, 2008, 157.

5) M. Simović, *Krivično procesno pravo*, Uvod i opšti dio, Pravni fakultet u Bihaću, Bihać, 2005, 58.

6) I. Jovanović, A. Petrović-Jovanović, „Oštećeni kao subjekt istrage i reformisano krivičnoprocesno zakonodavstvo zemalja regiona (Srbije, Hrvatske, BiH i Crne Gore), *Tužilačka istraga, regionalna krivičnoprocesna iskustva u primeni*, Misija OEBS-a u Srbiji, Beograd, 2014, 277, (u daljem tekstu: *Oštećeni kao subjekt istrage*).

7) S. Z. Pavlović, „Neke specifičnosti oštećenog kao supsidijarnog tužioca“, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, 3/2012, 615.

fizičkog i psihičkog integriteta ličnosti, pravo na slobodu i bezbjednost svakog člana društvene zajednice. Takođe, krivičnim djelom mogu biti povrijeđena i *imovinska prava*, koja podrazumijevaju građansko i privredno pravo.⁸ U svakom konkretnom primjeru potrebno je odrediti kategoriju ličnih i imovinskih prava da bi se povreda ili ugrožavanje uzelo kao kvalifikatorna okolnost za izdvajanje ovog sporednog krivičnog procesnog subjekta.⁹

Prema odredbi člana 20. tačka h. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine, (u daljem tekstu: ZKP BiH) *oštećeni je osoba kojoj je osobno ili imovinsko pravo krivičnim djelom povrijeđeno ili ugroženo*.¹⁰ Prema citiranoj zakonskoj definiciji oštećeni se pojavljuje u krivičnom procesnom zakonodavstvu kako u slučaju povrede, tako i u slučaju ugrožavanja prava izvršenim krivičnim djelom.

Na potpuno isti način pojam oštećenog određuju i zakoni o krivičnom postupku susjednih zemalja Srbije¹¹ i Crne Gore,¹² dok jedini Zakon o krivičnom postupku Hrvatske,¹³ koji slijedi izvore inostranog i međunarodnog prava, te praksu Evropskog suda za ljudska prava,¹⁴ pored pojma oštećeni, uvodi krivičnoprocesni pojam *žrtve* krivičnog djela i istu definiše kao *osobu koja zbog počinjenog kaznenog djela trpi fizičke i duševne posljedice, imovinsku štetu ili bitnu povredu temeljnih prava i sloboda*,

8) A. Dautbegović, N. Pivić, „Položaj oštećenog u krivičnom postupku Bosne i Hercegovine“, *Anali Pravnog fakulteta u Zenici*, br. 5, 2010, 8.

9) H. Sijerčić-Čolić, (2008 a), 243.

10) Član 20., st. 1., tačka h., ZKP BiH, Sl.glasnik BiH, br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06,76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09, 72/13, član 21., st. 1., t. h, Zakon o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, Sl. novine FBiH, br. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04,28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 64/07, 9/09, 12/10 i 18/13. (u daljem tekstu: **ZKP F BiH**), član 20., st. 1., tačka h., Zakon o krivičnom postupku Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine,Sl. glasnik BD BiH, br. 10/03, 48/04, 6/05, 14/07, 19/07, 21/07,2/08 i 17/09, (u daljem tekstu: **ZKP BD BiH**), član 20. st. 1. tačka ž., Zakon o krivičnom postupku Republike Srpske, Službeni glasnik RS, br. 53/12. (u daljem tekstu: **ZKP RS**).

11) Član 2. tačka 11. Zakonik o krivičnom postupku Republike Srbije, „Službeni glasnik RS broj 72/11, 101/2011, 121/2012, 32/2013 i 45/2013.

12) Član 22. stav 1. tačka 5. Zakona o krivičnom postupku Crne Gore „Službeni list Crne Gore“ broj 57/09.

13) Zakon o kaznenom postupku Republike Hrvatske „Narodne novine“, broj 152/08, 76/09, 80/11, 31/12, 143/12, 50/13, 145/13 i 152/14.

14) B. Pavišić, *Komentar Zakona o kaznenom postupku*, Drugo izdanje, Dušević&Kršovnik, Rijeka, 2013,194.

dok oštećenika definiše kao *žrtvu i drugu osobu čije je kakvo osobno ili imovinsko pravo povrijeđeno ili ugroženo kaznenim djelom, a sudjeluje u svojstvu oštećenika u kaznenom postupku*.¹⁵

Termin *oštećeni* tradicionalno se koristi u krivičnoprocesnoj terminologiji u bivšim državama SFRJ, dok određeni međunarodni dokumenti najčešće govore o *žrtvi* krivičnog djela,¹⁶ dajući mu šire značenje. Poistovjećivanje termina *žrtve* i *oštećenog*, najčešće suštinski nije pogrešno, jer se *žrtva* krivičnog djela u postupku javlja u statusu *oštećenog*, a u najvećem broju krivičnih slučajeva *oštećeni* je bio i sam *žrtva* krivičnog djela. Značenje ova dva termina se uvijek ne poklapa, jer nije nužno da je *žrtva* uvijek učesnik krivičnog postupka, a *oštećeni* može da bude neko ko nije *žrtva* krivičnog djela, npr. bliski srodnici preminule *žrtve* krivičnog djela.¹⁷ Pored prava koja ima kao *oštećeni*, *žrtvi* krivičnog djela pripadaju i druga prava koja imaju cilj da je zaštite od sekundarne viktimizacije koja se može dogoditi učestvovanjem u krivičnom postupku.¹⁸

Oštećeni je najčešće kao fizička osoba i *žrtva* krivičnog djela važna figura za krivično pravosuđe, jer se često dešava da je jedini svjedok izvr-

15) Član 202. stav 1. tačka 11. i 12. ZKP RH.

16) *Deklaracija Ujedinjenih nacija o osnovnim principima pravde u vezi sa žrtvama kriminalnih radnji i žrtvama zloupotrebe moći iz 1985 godine*, pod **žrtvom** podrazumijeva lica koja su pojedinačno ili kolektivno pretrpjela štetu, uključujući tjelesne i duševne povrede, emocionalnu patnju, materijalni gubitak ili znatno ugrožavanje osnovnih prava, putem činjenja ili nečinjenja koja predstavljaju kršenje krivičnih zakona države članice, uključujući i one kojima se zabranjuju krivična djela zloupotrebe vlasti (član 1. Deklaracije). Takođe, pojam *žrtve* je određen članom 1. *Preporuke Komiteta Vijeća Ministara R (2006) 8 o pomoći žrtvama kriminala*, koja pod pojmom **žrtve** podrazumijeva fizičko lice koje je pretrpjelo štetu, uključujući fizičke ili mentalne povrede, emocionalnu patnju ili ekonomski gubitak, direktno prouzrokovano činjenjem ili nečinjenjem koji predstavljaju kršenje krivičnog zakona države članice. U odgovarajućim slučajevima pod ovim terminom se podrazumijeva i uža porodica ili lica izdržavana od direktne *žrtve*. Članom 1. *Okvirne odluke o položaju žrtava u krivičnom postupku iz 2001 godine* određuje pojam **žrtve** kao svako fizičko lice, koje je pretrpjelo povredu, uključujući fizičke ili mentalne povrede, emocionalnu patnju ili ekonomski gubitak, direktno prouzrokovano činjenjem ili nečinjenjem koji predstavljaju kršenje krivičnog zakona države članice i članom 2. *Direktive EU 2012/29 o uspostavi minimalnih standarda, prava, podrške i zaštite žrtava zločina iz 2012 godine* propisano je da je **žrtva** krivičnog djela svaka osoba koja zbog počinjenog krivičnog djela trpi fizičke i duševne posljedice, imovinsku štetu ili bitnu povredu osnovnih prava i sloboda, s tim da i članovi porodice čine *žrtve*, što znači da je pravna osoba isključena kao *žrtva* krivičnog djela.

17) I. Jovanović, A. Petrović-Jovanović, 275-277.

18) M. Grubač, „Procesno-pravni položaj oštećenog prema novom Zakoniku o krivičnom postupku Srbije“, *Temida*, 2012, 105-120.

šenja krivičnog djela zbog čega je nužno da učestvuje u krivičnom postupku.¹⁹ U krivičnoprocesnom smislu ustanova oštećenog je različita i šira od one u materijalnom krivičnom pravu (pasivni subjekt krivičnog djela), jer postoje i oštećeni koji nisu pasivni subjekti krivičnog djela. Oštećeni ima određene konstitutivne osobine koje su odlučne za krivično gonjenje, pokretanje i vođenje postupka (podnošenje prijedloga za krivično gonjenje, karakteristike privatnog i supsidijarnog tužioca) i posjeduje jedno adhezi-ono svojstvo koje se ogleda u tome da zajedno sa krivičnom stvari podnosi prijedlog za ostvarivanje imovinsko-pravnog zahtjeva.²⁰

U krivičnom postupku oštećeni može biti fizička i pravna osoba,²¹ mada se u međunarodnim dokumentima, poput *Direktive Evropskog parlamenta i Vijeća Evrope EU 2012/29 o uspostavi minimalnih standarda, prava, podrške i zaštite žrtava zločina iz 2012 godine* pojam žrtve ograničava na fizičke osobe.²²

2. Pravna pozicija oštećenog u redovnom krivičnom postupku u pozitivnom pravu Bosne i Hercegovine

U odnosu na ranije važeće krivično procesno zakonodavstvo, Zakonom o krivičnom postupku u Bosni i Hercegovini iz 2003. godine, preuređene su pojedine zakonske odredbe na štetu položaja oštećenog u krivičnom postupku. Reformisano krivično procesno zakonodavstvo u BiH oštećenog svodi u status sporednog krivičnoprocesnog subjekta koji je izgubio nekoliko procesnih prava i to: pravo žalbe na rješenje o obustavljanju istrage, postavljanje pitanja optuženom, svjedocima, vještacima, optuženom na glavnom pretresu, pravo prisustva određenim procesnim radnjama u istrazi i to uviđaju, saslušanje svjedoka, vještaka, pravo da istražnom sudiji podnese zahtjev za sprovođenje i dopunu istrage. Kao glavni procesni subjekt oštećeni je izgubio pravo preuzimanja krivičnog gonjenja u svakoj fazi krivičnog postupka u slučaju odustanka tužioca (kao tzv. *supsidijarni tužilac*), a konsekvntno tome i pravo na podnošenja optužnice, pravo

19) D. Krapac, 2000, 136.

20) S. Z. Pavlović, 618.

21) G. Tomašević, M. Pajčić, „Subjekti u kaznenom postupku, pravni položaj žrtve i oštećenika u novom kaznenom postupku“, *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, Zagreb, br. 2/2008, 818-819.

22) Opširnije u: Z. Burić, „Novi položaj žrtve u kaznenom postupku – u povodu obveze transponiranja odredaba Direktive 2012/29/EU u hrvatski kaznenopravni sustav“, *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, vol. 22, 2/2015, 383-410.

žalbe protiv prvostepene presude, pravo prisustva sjednici drugostepenog suda, pravo podnošenja zahtjeva za ponavljanje postupka. Izostavljanjem instituta supsidijarnog (i privatnog) tužioca u noveliranom krivičnom procesnom zakonodavstvu u Bosni i Hercegovini položaj oštećenog sveden je isključivo na poziciju svjedoka i lica ovlaštenog za podnošenje imovinskopravnog zahtjeva.

Cilj posljednje reforme krivičnog zakonodavstva u Bosni i Hercegovini bio je usklađivanje domaćeg krivičnog zakonodavstva sa međunarodnim standardima o ljudskim pravima uvođenjem u naše krivično procesno zakonodavstvo novina, koje se ogledaju u prenošenju istrage u nadležnost tužioca, jačanje akuzatorskih elemenata, uvođenje konsenzualnih oblika krivičnog postupka. Intencija zakonodavca bila je da na ovaj način krivični postupak učini spremnijim da se suprotstavi savremenim oblicima kriminaliteta uz efikasno rješavanje krivičnih slučajeva i poštivanje procedura koje garantuju pravičan krivični postupak prema optuženom.²³

Što se tiče pozicije oštećenog na **glavnom pretresu**, pretpostavka je da bi trebao biti pozvan na isti, iako to u zakonu nije eksplicitno naznačeno. Pravo oštećenog da prisustvuje glavnom pretresu može se posredno zaključiti iz zakonske odredbe člana 258. stav 4. ZKP BiH²⁴ kojom je propisana obaveza sudije, odnosno predsjednika vijeća, da prije početka glavnog pretresa pouči oštećenog koji još nije podnio imovinskopravni zahtjev da ga može podnijeti do završetka glavnog pretresa.²⁵ Kada je u pitanju izvođenje dokaza na glavnom pretresu samo tužitelj, optuženi i branitelj imaju pravo pozivati svjedoke i izvoditi dokaze.²⁶ Oštećeni i njegov punomoćnik nakon završetka dokaznog postupka na poziv sudije, odnosno predsjednika vijeća daju **završnu riječ** u kojoj obrazlažu imovinskopravni zahtjev.²⁷ Međutim, nije precizirano šta oštećeni treba da iznese u završnoj riječi, ali slijedilo bi da će se ograničiti na dokaze koji se odnose na

23) A. Dautbegović/N. Pivić, 11.

24) Član 258. stav 4. ZKP BD BiH, član 273. stav 4. ZKP FBiH, član 265. stav 4. ZKP RS.

25) Lj. Filipović, „ Položaj oštećenog u krivičnom postupku, *Pravo i pravda, godina VIII*, Udruženje sudija u Federaciji Bosne i Hercegovine, Sarajevo, 1/2009, 309.

26) Odredbom člana 261. stav 1. ZKP BiH, propisano je da *samo* stranke i branitelj imaju pravo pozivati svjedoke i izvoditi dokaze.

27) Odredbom člana 277. stav 1. ZKP BiH propisano je da nakon završetka dokaznog postupka sudija, odnosno predsjednik vijeća, će pozvati tužitelja, oštećenog branitelja i optuženog radi davanja **završne riječi**.

imovinskopravni zahtjev, što predstavlja redukciju u odnosu na prava iz ranijeg važećeg zakona,²⁸ iako su zakonska rješenja u pojedinim susjednim zemljama, poput Crne Gore,²⁹ povoljnija za pravnu poziciju oštećenog. Obzirom na navedena prava oštećenog na glavnom pretresu i njegovu potencijalnu motiviranost za aktivno učestvovanje u krivičnom postupku, uputnim se pokazuje da bi predmetom budućih zakonskih izmjena trebala biti izričita obaveza suda da na glavni pretres poziva oštećenog, ili da ga bar o istom obavijesti. Propisivanjem ove obaveze oštećeni u krivičnom postupku bi trebao imati **pravo na predlaganje dokaza**, a što bi bilo u skladu sa *Okvirnom odlukom Vijeća Evropske unije od 15.01.2001. godine o položaju žrtve u krivičnom postupku*,³⁰ i *Direktivom Evropskog parlamenta i Vijeća Evrope od 25.10.2012 broj 2012/29 /EU o uspostavi minimalnih standarda za prava, potporu i zaštitu prava žrtava kaznenih djela*.³¹

Intersantan je položaj oštećenog, prema bosanskohercegovačkom krivičnoprocesnom pravu, u toku pregovaranja i sklapanja sporazuma o krivnji, prilikom izdavanja kaznenog naloga i u postupku prema maloljetnicima.

Prilikom razmatranja **sporazuma o krivnji** sud provjerava *da li je oštećenom pružena mogućnost da se pred tužiteljem izjasni o imovinskopravnom zahtjevu*. O rezultatima pregovaranja o krivnji sud će obavijestiti oštećenog,³² tj. da li je sporazum prihvaćen ili odbačen, *ali za oštećenog nije predviđena zakonska mogućnosti ulaganja pravnih sredstava protiv zaključenog sporazuma između optuženog i tužitelja u slučaju da istim nije zadovoljan*.³³ U ovoj fazi postupka nije predviđena obaveza tužitelja da obavijesti oštećenog i da traži njegovo izjašnjenje, mada je poboljšana

28) Prema članu 340. ZKP SFRJ iz 1977 godine oštećeni je u **završnoj riječi** iznosio ocjenu dokaza izvedenih na glavnom pretresu, izlagao svoje zaključke o činjenicama važnim za odluku i obrazlagao svoj prijedlog o krivičnoj odgovornosti optuženog kao i o olakšavajućim i otežavajućim okolnostima koje bi se trebale uzeti u obzir kod odmjeravanja kazne.

29) Prema članu 363. ZKP CG oštećeni ili njegov punomoćnik mogu u **završnoj riječi** obrazložiti imovinskopravni zahtjev i **ukazati na dokaze o krivici optuženog**.

30) A. Dautbegović/N. Pivić, 19. i Član 3. Okvirne Odluke iz 2001. godine propisano je da će svaka država članica štiti pravo žrtve da bude saslušana tokom trajanja postupka i **da predloži dokaze**.

31) Članom 10. Direktive 2012/29/EU, je propisano pravo žrtava da budu saslušane i **da pridonose dokaze (right to provide evidence)**

32) Član 231. ZKP BiH, član 246. ZKP FBiH, član 231. ZKP BD BiH, član 238. ZKP RS.

33) T. Bubalović/N. Pivić, *Krivično procesno pravo*, Posebni dio, Pravni fakultet Univerziteta u Zenici, 2014, 77.

zaštita njegovih interesa time što mu je omogućeno da se prilikom razmatranja sporazuma o priznanju krivnje izjasni pred tužiteljem o imovinskoppravnom zahtjevu.³⁴ Pozicija oštećenog bi se značajno poboljšala kada bi se zaključenje sporazuma uvjetovalo nadoknadom štete oštećenom od strane optuženog.

Analizirajući odredbe ZKP-a koje se odnose na postupak izdavanja ***kaznenog naloga***, može se zaključiti da je pozicija oštećenog potpuno marginalizirana, jer se uopće ne pominje u ovom dijelu krivičnog postupka. Presuda kojom se izdaje *kazneni nalog* ne dostavlja se oštećenom, nego samo optuženom, njegovom branitelju i tužitelju,³⁵ iako zakon navodi žalbene osnove da se presuda može pobijati, između ostalog, i zbog odluke o imovinskoppravnom zahtjevu (član 296. tačka d. ZKP BiH).³⁶ Nadalje, odredbe člana 293. stav 1. i stav 4. ZKP BiH³⁷ kao jednog od *subjekata žalbe navode oštećenog*.³⁸ Postavlja se pitanje na koji način će oštećeni ostvariti svoje pravo žalbu u ovom skraćenom postupku kad mu se ne dostavlja presuda. Očigledno je da se radi o propustu zakonodavca koji je neophodno ispraviti na način da se izričito propiše da se presuda u postupku izdavanja kaznenog naloga dostavlja i oštećenom.

Kada je u pitanju ***postupak prema maloljetnicima*** nova zakonska rješenja³⁹ *ne pružaju mogućnost oštećenom*, ni organu starateljstva da preispitaju odluku tužioca o primjeni principa oportuniteta, a kao što je to bilo

34) A. Dautbegović/N. Pivić, 17.

35) Član 339. ZKP BiH, član 355. ZKP FBiH, član 339. ZKP BD BiH, član 345. ZKP RS.

36) Član 311. tačka d. ZKP FBiH, Član 296. tačka d. ZKP BD BiH, član 302. tačka g. ZKP RS.

37) Član 308. stav 1. i stav 4. ZKP F BiH, čl. 293. stav 1. i stav 4 ZKP BD BiH, čl 299. stav 1. i stav 4. ZKP RS.

38) Odredbama člana 293. stav 1. ZKP BiH propisano je da žalbu mogu podnijeti stranke, branitelj i *oštećeni*, a stavom 4. citiranog člana propisano je da *oštećeni* može pobijati presudu samo zbog *odluke sud o troškovima krivičnog postupka i odluke o imovinskoppravnom zahtjevu*.

39) Za krivična djela sa propisanom novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine u F BiH i BD BiH, (član 89. stav 1. Zakona o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine („Sl. novine FBiH broj 7/14) , i sa propisanom novčanom kaznom ili kaznom zatvora do pet godina u RS, (član 89. stav 1. Zakona o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku Republike Srpske („Sl. glasnik RS broj 13/1,61/13), tužilac može da odluči da ne pokrene postupak, iako postoje dokazi da je maloljetnik učinio krivično djelo. Kad tužitelj nade da nije cjelishodno pokretanje postupka prema maloljetnicima obavještava o tome, uz navođenje razloga, roditelja, odnosno staratelja, ili usvojitelja maloljetnika, organ starateljstva i *oštećenog* (član 89. stav 1. ZKP FBiH).

predviđeno u ranijim ZKP SFRJ iz 1977 godine.⁴⁰ Takđer, u noveliranom postupku prema maloljetnicima postoji problem realizacije imovinsko-pravnog zahtjeva oštećenog, jer sud može obavezati maloljetnika na plaćanje troškova postupka i na ispunjenje imovinskopravnog zahtjeva, samo ako mu je izrekao kaznu maloljetničkog zatvora.⁴¹ Uporište za ovakav stav nalazi se u tome što se odgojne mjere izriču rješenjem i maloljetnik se ne proglašava krivim, jer kod izricanja kazne maloljetničkog zatvora donosi se presuda kojom se maloljetnik oglašava krivim, a kod izricanja odgojne mjere troškovi postupka, u principu, padaju na teret budžetskih sredstava, dok se *oštećeni* upućuje na parnicu da ostvari svoj imovinskopravni zahtjev. Ako maloljetnik ima imovinu ili prihode postoji mogućnost da ga sud obaveže na plaćanje troškova postupka i ispunjenje imovinskopravnog zahtjeva.⁴²

2.1. Status oštećenog u istrazi

Tužilačko-policijski koncept istrage je dominantan u savremenom krivičnom procesnom pravu i to, kako u komparativnim nacionalnim krivičnim procesnim zakonodavstvima, tako i u međunarodnim krivičnim sudovima. Istraga obuhvata aktivnosti preduzete od strane tužitelja ili ovlaštene službene osobe u skladu sa zakonom, uključujući prikupljanje i čuvanje obavještenja i dokaza (član 20. tačka j. ZKP BiH).⁴³ Po pravnoj prirodi istraga je tužilačko-policijska aktivnost koja ima cilj da se prikupe materijalni dokazi za podizanje optužnog akta. Istraga, kao prethodna faza krivičnog postupka, ima poseban značaj za zaštitu ljudskih sloboda i prava, jer u ovoj fazi je veća mogućnost njihove povrede nego u glavnoj fazi krivičnog postupka.⁴⁴ Neke od međunarodnih preporuka i drugih međunarodnopravnih dokumenata⁴⁵ koji se odnose na žrtve krivičnog djela, ukazuju u

40) Članom 468. stav 4. Zakona o krivičnom postupku Socijalističke Federativne republike Jugoslavije, (u daljem tekstu: *ZKP SFRJ iz 1977*), propisano je da kad javni tužilac u slučajevima iz stava 1. i 3. ovog člana, nađe da nije cjelishodno da se pokrene postupak prema maloletniku, obavestiće o tome, uz navođenje razloga, organ starateljstva i *oštećenog*, koji mogu u roku od osam dana zahtevati od veća za maloletnike da odluči o pokretanju postupka.

41) Član 115. stav 1. ZZPDMKP FBiH, ZZPDMKP RS, ZZPDMKP BDBiH.

42) M. Simović, *et al.*, *Maloljetničko krivično pravo*, Istočno Sarajevo, 2013, 349-350.

43) Član 21. tačka j. ZKP FBiH, član 20 tačka j. ZKP RS, član 20. tačka j. ZKP BD BiH.

44) I. Jovanović/A. Petrović-Jovanović, 11 i 17.

45) Tako *Deklaracija Generalne skupštine UN o osnovnim principima za žrtve krivičnih djela i zloupotrebe moći iz 1985 godine*, između ostalog, predviđa da se žrtvi mora omogućiti da iznese

kom obimu bi trebalo regulisati neka od prava oštećenih.⁴⁶

Uloga oštećenog u istražnom postupku se značajno promijenila stupanjem na snagu novog krivičnog procesnog zakonodavstva u BiH, jer u istom praktično nema nikakvu ulogu, niti tužilac ima bilo kakvu obavezu da ga, zbog tajnosti istrage, obavještava o istrazi,⁴⁷ niti je dužan obavijestiti oštećenog o donošenju naredbe o provođenju istrage.⁴⁸ **Osnovna prava oštećenog u istrazi** svode se na podnošenje krivične prijave o izvršenom krivičnom djelu,⁴⁹ podnošenje prijedloga za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva,⁵⁰ obavještenje o neprovođenju i obustavi istrage,⁵¹ podnošenje **pritužbe** na odluku tužioca o neprovođenju i obustavi istrage⁵² i na pravo da bude saslušan kao svjedok.⁵³ U fazi istrage oštećeni ima pravo prijaviti krivično djelo, ali to pravo istovremeno pripada i bilo kojem drugom građaninu. *Čini se kako, istovremeno, nedostaje zakonsko rješenje*

svoje gledište i stav i oni se moraju razmotriti tokom one faze postupka koja se odnosi na lične interese žrtve, bez predrasuda prema optuženom i u skladu sa nacionalnim krivičnim pravosuđem. *Preporuka Komiteta ministara Vijeća Evrope R (85) 11 o položaju žrtve u okviru krivičnog prava i postupka*, takođe, predviđa da se žrtvi mora obezbijediti pravo da od nadležnih organa zahtijeva preispitivanje odluke o nepreduzimanju krivičnog gonjenja, ili mogućnost da sama preduzme krivično gonjenje. *Preporuka Vijeća Evrope R (2006) 8 o pomoći žrtvama krivičnih djela* traži da žrtva bude informisana o ishodu njene krivične prijave.

46) I. Jovanović/ A. Petrović-Jovanović, 278.

47) M.N. Simović/M. Simović-Nišević, „Istraga u krivičnom postupku Bosne i Hercegovine“, *Strani pravni život*, 3/2011, Beograd, 214.

48) H. Sijerčić-Čolić, *Krivično procesno pravo*, Knjiga II, Pravni fakultet Univerziteta u Sarajevu, drugo dopunjeno i izmijenjeno izdanje, Sarajevo, 2008, 51.

49) Član 214 ZKP BiH propisuje da građanin ima pravo prijaviti izvršenje krivičnog djela što znači **da to nije isključivo pravo oštećene osobe**, (član 229 ZKP F BiH, član 214 ZKP BD BiH, član 214 ZKP RS).

50) Član 194 i 195 ZKP BiH, član 208 i 209 ZKP FBiH, član 194 i 195 ZKP BD BiH, član ZKP RS.

51) Članom 216. stav 4. ZKP BiH propisano je da će tužitelj **o neprovođenju istrage** kao i o razlozima za to, obavijestiti oštećenog i podnosioca prijave u roku od tri dana. Oštećeni i podnositelj prijave **imaju pravo podnijeti pritužbu u roku od osam dana uredu tužitelja**, (član 231. stav 4. ZKP F BiH, član 216. stav 4. ZKP BD BiH, član 216. stav 4. ZKP RS).

52) Članom 224. ZKP BiH propisano je da će tužitelj **o obustavi istrage** kao i o razlozima za obustavu, u pisanoj formi obavijestiti oštećenog koji ima prava predviđena u članu 231. ovog Zakona (član 239. ZKP F BiH, član 224. ZKP BD BiH i član 224. ZKP RS).

53) Članom 217. ZKP BiH je propisano da u toku istrage tužitelj može poduzeti sve istražne radnje uključujući i saslušanje oštećenog, (član 232. ZKP F BiH, član 217. ZKP BD BiH, član 217. ZKP RS).

koje bi obavezivalo nadležne organe da pruže oštećenom potrebne informacije o daljem postupku i **pouke o pravima** koja bi mogao ostvariti.⁵⁴ U tom pravcu važno je pomenuti da *Direktiva Vijeća Evrope broj 2012/29/EU*,⁵⁵ kojom se uspostavlja minimalni standardi u pogledu prava podrške i zaštite žrtava, izričito predviđa da države članice obezbijede žrtvi dovoljno informacija o početku, toku i kraju postupka, kao i pravo na osporavanje i preispitivanje odluke o obustavi postupka.

U novom reformisanom krivičnom procesnom zakonodavstvu BiH, oštećeni je skoro isključen iz krivičnog postupka, što se može objasniti posljedicom oblikovanja tog postupka kao spora dvije ravnopravne strane sa jednakim položajem u postupku, pri čemu se položaj oštećenog svodi na položaj svjedoka, jer isti ne može biti u ulozi ovlaštenog tužioca, kako privatnog, za krivična djela za koja se gonjenje vodi po privatnoj tužbi, niti supsidijarnog tužioca, za krivična djela za koja se krivično gonjenje vrši po službenoj dužnosti.⁵⁶ Izuzetak je ZKP RS u kojem oštećeni ima pravo da podnese nadležnom tužiocu prijedlog za gonjenje izvršioca određenih krivičnih djela za koja se krivično gonjenje vrši po prijedlogu.⁵⁷ Stoga, prijedlog za krivično gonjenje po prijedlogu oštećenog predstavlja izuzetak od načela legaliteta krivičnog gonjenja, jer pokretanje krivičnog postupka ne zavisi od volje tužioca, već drugog lica koje je ovlašćeno na svojevolljno podnošenje prijedloga tužiocu.⁵⁸

Ukoliko se oštećeni u toku istrage saslušava kao svjedok, tužilac je *dužan da ga pouči o pravu na podnošenje prijedloga za ostvarivanje*

54) A. Dautbegović/N. Pivić, 13 i 14.

55) Direktiva 2012/29/EU o utvrđivanju minimalnih standarda prava, podrške i zaštite žrtava zločina Evropskog parlamenta i Vijeća Evrope od 25.10.2012 godine, paragraf 43 i 45 preambule i članovi 6 i 11.

56) A. Dautbegović/N. Pivić, 13 i 14.

57) Odredbom člana 205. stav 2 ZKP RS propisano je da za krivična djela za koja se goni po prijedlogu oštećenog, prijedlog se podnosi nadležnom tužiocu u roku od tri mjeseca od dana kad je oštećeni saznao za krivično djelo i učinioca. U Krivičnom zakonu RS (u daljem tekstu: KZ) tužilac preduzima krivično gonjenje po prijedlogu oštećenog za sljedeća krivična djela i to: neovlašteno otkrivanje profesionalne tajne (član 173. KZ), utaja (član 235. KZ), oduzimanje tuđe stvari (član 236. KZ), prevara (član 249. KZ), oštećenje tuđe stvari (član 249. KZ), oštećenje tuđih prava (član 251. KZ), gonjenje u slučaju kad je učinilac u bliskom odnosu sa oštećenim (član 256. KZ) i krivično djelo samovlašće (član 397. KZ).

58) H. Sijerčić-Čolić, *et al.*, *Komentari zakona o krivičnom/kaznenom postupku*, Savjet/Vijeće Evrope i Evropska komisija, Sarajevo, 2005, 1528.

*imovinskopravnog zahtjeva,*⁵⁹ što znači da se pouka ne odnosi na svakog oštećenog, već na onog koji se sasluškava kao svjedok, mada zakonom na izričit i jasan način nije propisano da tužitelj ili onaj ko na zahtjev tužitelja sasluškava svjedoka, ima obavezu da ga određeno i potpuno pouči o tom pravu.⁶⁰ Stoga, nije dovoljno oštećenog samo poučiti o pravu na podnošenje imovinskopravnog zahtjeva koji je nastao izvršenjem krivičnog djela, već pozvati *ga da određeno označi svoj zahtjev,*⁶¹ i *da je dužan da podnese dokaze,* na što upućuje odredba člana 195. stav 3. ZKP BiH,⁶² jer bez takve jasne i određene pouke oštećeni bi mogao biti onemogućen u efikasnom korištenju svog prava. Sudska praksa pokazuje da zbog takvih neodređenih izjava oštećenih o postavljenom imovinskopravnom zahtjevu se ne odlučuje o istom u krivičnom postupku, iako bi možda, podaci prikupljeni u krivičnom postupku pružali osnov da se djelimično ili u cjelosti udovolji postavljenom imovinskopravnom zahtjevu.⁶³

Shodno važećem krivičnom procesnom zakonodavstvu u BiH, nakon što je primio prijavu da je izvršeno krivično djelo i odlučio da neće narediti provođenje istrage,⁶⁴ odnosno kada nakon provedene istrage odluči da naredbom obustavi postupak,⁶⁵ tužitelj je dužan o neprovođenju istrage

59) Članom 86. stav 10. ZKP BiH propisano je da *oštećeni koji se sasluškava kao svjedok pitat će se da li želi da u krivičnom postupku ostvaruje imovinskopravni zahtjev.* (član 100 ZKP F BiH, član 86 stav 10 BD BiH, član 150 ZKP RS).

60) N. Pivić, „Institucionalni položaj tužioca prema Zakonu o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine“, *Analni Pravnog fakulteta u Zenici*, 10/2012, 339.

61) Oštećenog treba pozvati da označi da li se zahtjev odnosi na naknadu štete, povraćaj stvari ili poništaj pravnog posla, kao i da precizno odredi visinu naknade štete koju potražuje, koju vrstu štete tražili da označi koji pravni posao traži da se poništi.

62) Član 209. stav 3 ZKP BiH, član 195. stav 3. ZKP BD BiH, član 105. stav 3. ZKP RS.

63) Lj. Filipović, 298-303.

64) Tužilac donosi naredbu da se *istraga neće provoditi* ako je iz prijave i pratećih spisa očigledno da prijavljeno djeloniče krivično djelo, ako ne postoje osnovi sumnje da je prijavljena osoba učinila krivično djelo, ako je nastupila zastarjelost ili je djelo obuhvaćeno amnestijom ili pomilovanjem ili ako postoje druge okolnosti koje isključuju krivično gonjenje, (Član 216. stav 3. ZKP BiH, član 216. stav 3. ZKP BD BiH, član 231. stav 3. ZKP FBiH, član 224. stav 3. ZKP RS).

65) Tužilac će naredbom *obustaviti istragu* ako ustanovi da djelo koje je počinio osumnjičeni nije krivično djelo, da postoje okolnosti koje isključuju krivičnu odgovornost osumnjičenog, osim u slučaju ako se u toku postupka utvrdi da je osumnjičeni u vrijeme izvršenja krivičnog djela bio neuračunljiv, ako nema dovoljno dokaza da je osumnjičeni počinio krivično djelo, ako je djelo obuhvaćeno amnestijom, pomilovanjem ili zastarom, ili postoje druge smetnje koje isključuju krivično gonjenje, (Član 224 stav 1. ZKP BiH, član 224. stav 1. ZKP BD BiH, član 239. stav 1. ZKP FBiH, član 232. stav 1. ZKP RS).

obavijestiti oštećenog i podnosioca prijave u roku od 3 dana. Oštećeni i podnosilac prijave imaju pravo da u roku 8 dana podnesu **pritužbu** uredu tužitelja. Pravo oštećenog na pritužbu predstavlja jedinu zakonsku mogućnost kojom može eventualno izmijeniti odluku tužioca u istrazi i obavezu ureda tužitelja da preispituje odluke tužilaca o neprovođenju, odnosno obustavi istrage. U nastavku ovog rada će biti prikazano u kom obimu je ured tužioca udovoljavao podnesenim pritužbama oštećenog na odluku tužitelja da ne pokreće krivični postupak i da ne provodi istragu, što bi mogao biti svojevrsni indikator učinkovitosti datog procesnog instrumenta.

3. Istraživanje položaja oštećenog u tužilačkoj praksi u pogledu podnošenja pritužbe o obustavi i neprovođenju istrage

Provedenim istraživanjem nastojalo se utvrditi kakav je stvarni položaj oštećenog u odnosu na prikazana zakonska prava, tj. da li se postojeće imperativne norme o pravima i obavezama oštećenog dosljedno primjenjuju u praksi. Prema raspoloživim informacijama do sada nisu vršena empirijska istraživanja u ovoj oblasti na području BiH. Da bi se što kvalitetnije i preciznije ispunio cilj ovog istraživanja izvršena je analiza prikupljenih statističkih podataka o tužilačkim predmetima u kojima ima oštećeni a koji se odnose na odlučivanje tužilaštva o pritužbama oštećenog uložene na odluke o neprovođenju istrage i obustavi istrage. Istraživanje je provedeno na *istraživačkom uzorku* od 300 predmeta Kantonalnog tužilaštva Tuzlanskog kantona, (u daljem tekstu: KTTK), okončanih donošenjem naredbe o nesprovođenju istrage (150 predmeta) i naredbe o obustavi istrage (150 predmeta) za period od pet godina (2010. do 2014. godine). Odabir pregledanih tužilačkih predmeta izvršen je uvidom u pisarnice navedene pravosudne institucije po sistemu slučajnog uzorka. U pregledanim predmetima uočeno je da su oštećeni pismenim dopisom obaviješteni od strane KTTK o neprovođenju istrage i obustavi istrage.

U cilju dobijanja adekvatnih informacija u vezi provedenog istraživanja na postavljena pitanja, dobijeni su odgovori o sljedećim podacima i to: 1. broj predmeta u kojima je donesena naredba o **neprovođenju istrage**, 2. broj predmeta u kojima je oštećeni uložio pritužbu uredu tužitelja zbog neprovođenja istrage, 3. broj predmeta u kojima je udovoljeno pritužbi oštećenog o neprovođenju istrage, 4. broj predmeta u kojima je naredbom **obustavljena istraga**, 5. broj predmeta u kojima je oštećeni uložio pritužbu uredu tužitelja zbog obustave istrage, 6. broj predmeta u kojima je ured

Pritužba o neprovođenju i obustavi istrage u praksi Kantonalnog tužilaštva TK

udovoljio pritužbi povodom obustave istrage.

Tabela 1. Naredba o neprovođenju istrage

Rb.	Broj naredbi o neprovođenju istrage / po god.		Broj uloženi pritužbi / %		Broj udovoljenih pritužbi / %		Broj pritužbi kojima nije udov.	
1	2010	30	1	3 %	0	0	1	3 %
2	2011	30	0	0	0	0	0	0
3	2012	30	0	0	0	0	0	0
4	2013	30	2	7 %	0	0	2	7 %
5	2014	30	0	0	0	0	0	0
Ukupno		150	3	2 %	0	0	3	2 %

U tabeli broj 1. prikazan je pregled 150 tužilačkih predmeta završenih u periodu od 2010 do 2014 godine, (30 predmeta u jednoj godini), u kojima su donesene ***naredbe o neprovođenju istrage***. Za posmatrani period u pregledanim predmetima uložene su **3 (tri) pritužbe** uredu tužitelja ili **2 %** od ukupnog broja naredbi o neprovođenju istrage. Ured KTTK nije udovoljio ni jednoj pritužbi.

Tabela 2. Naredba o obustavi istrage

Rb.			Broj uloženi pritužbi / %		Broj udovoljenih pritužbi / %		Broj pritužbi kojima nije udov.	
1	2010	30	3	10 %	0	0	3	0
2	2011	30	1	3 %	0	0	1	0
3	2012	30	1	3 %	0	0	1	0
4	2013	30	0	0	0	0	0	0
5	2014	30	1	3 %	1	3 %	0	0
Ukupno		150	6	4 %	1	1 %	5	0

Što si tiče ***obustave istrage*** prikazane u tabeli broj 2. situacija je skoro ista kao i u tabeli 1., jer je u posmatranom periodu od 150 pregledanih

predmeta, u kojima je obustavljena istraga, u **6 (šest) predmeta** uložena je pritužba uredu tužitelja ili **4 %**, od čega je udovoljeno **jednoj pritužbi** ili **1 %**. U odgovoru oštećenom o neusvajanju pritužbe ured tužitelja KTTK je naveo da je odluka tužioca zakonita i pravilna, dok je u usvojenoj pritužbi naloženo postupajućem tužiocu da provede dodatni dokaz saslušanjem svjedoka, a na koji je oštećeni ukazao u pritužbi.

Tabela 3. Kompariranje podataka iz tabele br.1 i br.2

Go-dina	Broj naredbi		Broj uložениh pritužbi		Broj udovolj. pritužbi		Broj pritužbi kojima nije	
	Ne-prov. istrage	Obust. istrage	Ne-prov. istrage	Obust. istrage	Ne-prov. istrage	Obust. istrage	Nepro. istrage	Obust. istrage
2010	30	30	1	3	0	0	1	3
2011	30	30	0	1	0	0	0	1
2012	30	30	0	1	0	0	0	1
2013	30	30	2	0	0	0	2	0
2014	30	30	0	1	0	1	0	0
Ukupno	150	150	3	6	0	1	3	5

Komparirajući rezultate istraživanja kod pritužbi podnesenih protiv naredbe o neprovođenju istrage i obustavi istrage, (*tabela broj 3*), proizilazi da su 3 pritužbe uložene na naredbu o neprovođenju istrage, a 6 pritužbi na naredbu o obustavi istrage ili ukupno 9 pritužbi. Slijedi da je znatno veći interes oštećenih pokazan za obustavu istrage, nego za neprovođenje istrage, na što bi moglo uticati moguće uključenje oštećenog u istražni postupak, kroz saslušanje u svojstvu svjedoka, ili da se radi o težim krivičnim djelima, sa težim posljedicama po prava i interese oštećenog.

Iz provedenog istraživanja nedvojbeno se može zaključiti da KTTK u izrazito malom broju slučajeva udovoljava pritužbama oštećenih lica protiv odluka tužitelja o neprovođenju istrage protiv učinilaca krivičnih djela, odnosno odluke o obustavi istrage, mada je evidentan i veoma mali broj uložениh pritužbi na pomenute odluke tužilaštva. Interesantno bi bilo komparirati rezultate provedenog istraživanja sa podacima drugih kantonalnih tužilaštava na području Federacije BiH o podnesenim pritužbama

Pritužba o neprovođenju i obustavi istrage u praksi Kantonalnog tužilaštva TK

na odluke o neprovođenju istrage i obustavi istrage. Takođe, posebno bi bilo zanimljivo istražiti uzroke veoma malog broja podnesenih pritužbi od strane oštećenih lica, odnosno podnosilaca prijave, što bi moglo biti predmetom budućeg istraživanja.

ZAKLJUČAK I PRIJEDLOZI *DE LEGE FERENDA*

Na osnovu provedenog istraživanja argumentirano se može zaključiti da, zakonska mogućnost oštećenog da na odluku tužioca o neprovođenju istrage ili obustavi istrage uloži pritužbu uredu tužioca, je znatno slabiji mehanizam zaštite njegovih interesa i kontrole postupanja tužioca u odnosu na mogućnost preuzimanja krivičnog gonjenja kao moćnog procesnog oružja oštećenog kojim štiti svoje interese.

Provedeno istraživanje je pokazalo da neznatan broj oštećenih ulaže pritužbu na odluku tužitelja o neprovođenju istrage i naredbu o obustavi istrage i da ured tužitelja u vrlo malom broju udovoljava podnesenim pritužbama, na što može biti od uticaja činjenica da isti organ odlučuje o donesenim odlukama. Čini se da bi odgovarajuće rješenje bilo da o pritužbama oštećenih odlučuje organ drugačiji od onog koji je donio osporavanu odluku, i to po hijerarhiji viši tužilački organ.

Svojevrsni indikator veoma malog broja uložених pritužbi od strane oštećenog na sporne odluke tužitelja, mogao bi biti i nedovoljna informiranost oštećenog o ovom pravu. Izvršenom normativnom analizom i provedenim istraživanjem došlo se do argumentiranog zaključaka da je potrebno poduzeti značajnije izmjene pravne regulative u postojećem krivičnom procesnom zakonodavstvu Bosne i Hercegovine u domenu poboljšanja procesnopravnog položaja oštećenog.

Evidentno je da u posebnim krivičnim postupcima i to u postupku izdavanja kaznenog naloga, postupku zaključenja sporazuma o krivnji i postupku prema maloljetnicima, prisustvo oštećenog skoro isključeno, izuzev djelimičnog učešća u postupku sporazumijevanja o krivnji u kome sud provjerava da li je oštećenom pružena mogućnost da se pred tužiteljem izjasni o imovinskopравnom zahtjevu.

U cilju poboljšanja položaja oštećenog u krivičnom procesnom zakonodavstvu BiH i pravosudnoj praksi neophodno je izvršiti istraživanja i provjeriti potrebu i mogućnost izmjena određenih zakonska u smislu:

- vraćanja određenih krivičnih instituta koji su ukinuti posljednjim reformama krivičnog zakonodavstva i to: *institut supsidijarnog tužioca, ili alternativa prvom prijedlogu* bi bila da o pritužba-

ma oštećenih odlučuje drugi neposredno viši tužilački organ, a ne tijelo koje donosi osporavanu odluku. Ovaj prijedlog je u skladu sa *Direktivom Evropske unije 2012/29/EU o uspostavi minimalnih standarda za prava, potporu i zaštitu žrtva kaznenih djela*, koja u članu 43. propisuje da *preispitivanje odluke o nepreduzimanju krivičnog gonjenja treba provesti organ ili osoba različita od onog koji je donio odluku, osim ako je odluku donio najviši organ krivičnog gonjenja.*

- da prilikom *podnošenja prijave* o izvršenom krivičnom djelu postoji obaveza primalaca prijave da *pruže odgovarajuće informacije o proceduri* koja treba da uslijedi nakon podnošenja prijave, o ulozi podnosioca prijave, o nadležnim organima koji joj stoje na raspolaganju za pružanje potrebne pomoći, o pravu na pravnu pomoć, o pravu da traži naknadu štete od izvršioca krivičnog djela, o pravu na ulaganje pritužbe na odluku o neprovođenju istrage i obustavi istrage. Uporište za predloženu zakonsku izmjenu nalazi se u brojnim međunarodnim dokumentima od kojih se izdvaja *Preporuka R (2006) 8 o pomoći žrtvama krivičnih djela* koja preporučuje da kad žrtva krivičnog djela podnosi prijavu policiji mora biti informisana o procedurama pomoći i zaštite.

- da se u posebnom postupku kod izdavanja kaznenog naloga presuda dostavljala oštećenom, a u postupka sporazumijevanja o krivnji i zaključenja sporazuma, obavezno obavijesti oštećeni i traži njegovo mišljenje.

**THE COMPLAINT ABOUT NOT CONDUCTING AND
TERMINATING THE INVESTIGATION IN PRACTICE
CANTONAL PROSECUTOR'S OFFICE OF TUZLA CANTON**

ABSTRACT

In this paper, the procedural position of the injured party in the general positive criminal procedural legislation of Bosnia and Herzegovina through all stages of the criminal proceedings and this phase of the investigation, prosecution, the trial and remedies, as well as in special court proceedings and in the process of issuing a criminal order, the process of concluding plea agreement and juvenile proceedings. A special emphasis in the paper is given to the research status of the victim in the practice of the Tuzla Canton Prosecutor's Office regarding the rights of the injured party to lodge a complaint against the order to conduct an investigation and suspend. In conclusion, this study has noted that the reform of criminal procedural legislation made in 2003, did not improve the legal position of the injured party in the criminal proceedings, but are the same of his rights rather reduced, particularly with regard to the inability of the injured party to participate in the proceedings as a subsidiary and the private prosecutor, and that same body to review complaints damaged the prosecutor's decision not to conduct an investigation and suspend.

Keywords: damaged, investigations, complaints, conduct investigations and the suspension of the investigation.